

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2019

Α. Στο δοκίμιο αναλύονται οι αξίες που προσδιορίζουν την επιβίωση και την ποιότητα της δημοκρατίας. Η συμμόρφωση σε ένα οριοθετημένο σύστημα υποχρεώσεων δεν επαρκεί για τη διασφάλιση της, αλλά απαιτείται η ενεργός προάσπιση των ιδανικών που κατακτήθηκαν μέσα από μακραίωνους αγώνες. Πρώτιστα, η αρετή της ανεκτικότητας αντίκειται στον φανατισμό και τη συνακόλουθη χρήση βίας. Η ειρηνική, εξάλλου, διευθέτηση των κρίσεων, σύμφωνα και με τον Κ. Πόπερ και η δυνατότητα ελεύθερης επιλογής των κυβερνώντων αποτελούν όρους μιας αρμονικής συνύπαρξης. Ο βαθμιαίος, ακόμη, εκσυγχρονισμός των κοινωνιών μέσα από τον πλουραλισμό και τη σύνθεση αντικρουόμενων απόψεων σηματοδοτεί την πολιτισμική πρόοδο. Καταληκτικά τονίζεται, ότι η δημοκρατία ως στάση ζωής προϋποθέτει την αξία της αδελφότητας που συχνά αναιρείται, κατά το Χέγκελ, και αποτελεί ιδιαίτερα σήμερα μονόδρομο για κάθε υπεύθυνο πολίτη.

B1.

α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Λάθος

B2. α) Η πρώτη αυθεντία βρίσκεται στην τρίτη παράγραφο, στο σημείο όπου αναφέρονται σκέψεις του Καρλ Πόπερ «σύμφωνα με...χωρίς αιματοχυσίες».

Η δεύτερη αυθεντία εντοπίζεται στην πέμπτη παράγραφο όπου γίνεται αναφορά στο έργο του Χέγκελ «χαρακτήρισε την...σφαγείο».

B2. β) Στην πρώτη περίπτωση η επίκληση στην αυθεντία γίνεται προκειμένου ο συγγραφέας να ενισχύσει τη θέση του για τη σημασία της μη βίας στις ανθρώπινες κοινωνίες, καθώς ο Πόπερ επισημαίνει ότι μόνο στα δημοκρατικά πολιτεύματα η αλλαγή της εξουσίας γίνεται ανεμπόδιστα, χωρίς χρήση βίαιων μέσων.

Στη δεύτερη περίπτωση η επίκληση στην αυθεντία του Χέγκελ, ο οποίος χαρακτηρίζει την ιστορία ως ένα «απέραντο σφαγείο», γίνεται για να καταδειχθεί η αναγκαιότητα της «αδελφότητας» μεταξύ των πολιτών μιας κοινωνίας

προκειμένου αυτοί να μη στρέφονται ο ένας εναντίον του άλλου.

B3.α) 1. «...δεν ξεχνώ το **δίδαγμα/ρήση/θέση/άποψη** του Καρλ Πόπερ...»

2. «...γίνονται αντικείμενα **κοροϊδίας/απαξίωσης/περιφρόνησης/ προπηλακισμού ...**»

3. «...εισήγαγαν στην ιστορία τρόπους **συνύπαρξης...**»

4. «...αυτός που μας **αντιμάχεται/αντιστρατεύεται/αντιπαρατίθεται...**»

β) Στις δυο φράσεις υπάρχει ποιητική/συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας.

1. απέραντο σφαγείο=μέρος/τόπος συγκρούσεων, εκατόμβη νεκρών, πεδίο αιματηρών συρράξεων

2. φωτίζει την πορεία μας=μας καθοδηγεί/προσανατολίζει

B4. α) Σύνθετη δομή προτάσεων με χρήση υποτακτικού λόγου έχουμε (μεταξύ άλλων) στην τρίτη παράγραφο «Ποτέ μου δεν ξεχνώ...αντιπολιτεύεται και αύριο μπορεί να πάρει τη θέση μας».

Προφορικότητα στο ύφος και διάθεση επικοινωνίας με τον αναγνώστη εντοπίζεται στην πρώτη παράγραφο όπου υπάρχει χρήση β' και α' πληθυντικού προσώπου (Θέλετε να δοκιμάσουμε...) και μια σειρά ερωτημάτων.

β) Η παρένθεση στο συγκεκριμένο σημείο χρησιμοποιείται προκειμένου να διασαφηνίσει, να δώσει επιπλέον

πληροφορίες για την έννοια της αδελφότητας και αυτό που είναι γραμμένο σ' αυτή θα μπορούσε να απουσιάζει.

γ) Η σύνταξη είναι ενεργητική. Η μετατροπή της σε παθητική γίνεται ως εξής: Η διαμόρφωση και η εξάπλωση ειρηνικών επαναστάσεων επιτρέπονται μόνο από τη δημοκρατία.

Γ.

Τίτλος: Δημοκρατικοί πολίτες εν δράσει

Πρόλογος

Τα πρόσφατα υψηλά ποσοστά αποχής των ψηφοφόρων από τις Ευρωεκλογές και τις εκλογές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποκαλύπτουν το ελλιπές ενδιαφέρον του σύγχρονου πολίτη για τα κοινά και την ανεπαρκή πολιτική του διαπαιδαγώγηση. Η πολιτική αγωγή είναι μία διαδικασία, μέσω της οποίας η κοινωνία μεταβιβάζει στη νεότερη γενιά τις αξίες, τους κανόνες που χαρακτηρίζουν τον πολιτικό βίο. Σκοπός της είναι η διαμόρφωση μιας κοινωνίας, στην οποία οι πολίτες δεν αρκούνται στο ρόλο του ψηφοφόρου, αλλά παρεμβαίνουν στη λήψη αποφάσεων. Σήμερα, λοιπόν, που η δημοκρατία από άμεση έγινε αντιπροσωπευτική και τα προβλήματα πιο σύνθετα, είναι εξίσου σημαντική η συμμετοχή του σε όλες τις πτυχές του καθημερινού βίου. Συγχρόνως, ο ρόλος που διαδραματίζει το σχολείο στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών με δημοκρατικό ήθος είναι σημαντικός και επιτυγχάνεται με διάφορες δράσεις.

Α' ζητούμενο:

1. Τήρηση Συντάγματος και νόμων: Ο δημοκρατικός πολίτης γνωρίζει τους νόμους και υπακούει σε αυτούς, όχι με κίνητρο το φόβο αλλά την αυτοπειθαρχία, καθώς είναι βέβαιος για την αναγκαιότητα αυτών σε μια δημοκρατική καθημερινότητα. Ταυτόχρονα, η ανάληψη αξιωμάτων ακολουθεί διαφανείς και

αξιοκρατικές

διαδικασίες.

2.Σεβασμός σε ατομικές ελευθερίες και δικαιώματα. Ο άνθρωπος συνειδητοποιεί πως η ελευθερία του οριοθετείται με γνώμονα την ελευθερία του άλλου και με συνείδηση της ευθύνης του ασκεί τα δικά του δικαιώματα και σέβεται των υπολοίπων.

3.Επίδειξη στάσης ενεργού πολίτη και πολιτικοποίηση. Διακατεχόμενος από αίσθημα κοινωνικής ευθύνης συμμετέχει στο πολιτικό – κοινωνικό γίγνεσθαι, δίνει το παρόν σε εκλογικές αναμετρήσεις και συνδιαμορφώνει την πολιτική πορεία του τόπου του.

4.Σφαιρική ενημέρωση και καλλιέργεια κριτικής ικανότητας. Μέσα από τη διαρκή αναζήτηση και διασταύρωση πληροφοριών καθίσταται κριτικός πολίτης που αντιστέκεται στη χειραγώγηση και στη δημαγωγία.

5.Υιοθέτηση διαλόγου ως μέσου διευθέτησης διαφωνιών. Ο διάλογος έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην καθημερινότητα του ανθρώπου, τόσο στις προσωπικές επαφές όσο και στις σχέσεις του με τους φορείς της εξουσίας.

6.Ανοχή στη διαφορετικότητα και καταδίκη της βίας και του φανατισμού. Το άτομο επιδεικνύει διαλλακτικότητα και αποφεύγει ακραίες θέσεις που εκφράζονται μέσω της βίας.

7.Αποβολή πνεύματος ατομικισμού – Εθελοντισμός. Ο άνθρωπος που διαπνέεται από δημοκρατικό ήθος, ιεραρχεί ουσιαστικά τις αξίες του, αποβάλλοντας τη φιλαυτία, προτάσσει το κοινό καλό έναντι του ατομικού και συμμετέχει σε εθελοντικές δράσεις τόσο για την ενίσχυση ευπαθών ομάδων όσο και για την προστασία φυσικού περιβάλλοντος.

Μεταβατική παράγραφος:

Η δημοκρατία δεν είναι μόνο ιδέα, αλλά πράξη και βίωμα και στηρίζεται στο ενάρετο ήθος των πολιτών. Αλλά και το ενάρετο

ήθος των πολιτών εξαρτάται από την παιδεία και την αγωγή τους. Μια κοινωνία λοιπόν έχει τόσο καλή δημοκρατία όσο καλή είναι η παιδεία της.

Β' ζητούμενο:

1. Παροχή ανθρωπιστικής – δημοκρατικής παιδείας. Το εκπαιδευτικό σύστημα έχει τη δυνατότητα να εμφυσήσει στους νέους ανθρωπιστικές αξίες διαπλάθοντας το δημοκρατικό τους ήθος, διαπλάθοντας το δημοκρατικό τους ήθος ώστε να μπορούν να ασκήσουν κριτική στους υπάρχοντες δημοκρατικούς θεσμούς και να αντιληφθούν σε βάθος τη δομή του πολιτεύματος αυτού.
2. Εφαρμογή παιδαγωγικού διαλόγου. Μέσω διαλεκτικών μεθόδων μπορεί να ενδυναμωθεί η πολυφωνία απόψεων και να ενθαρρυνθεί η αυτενέργεια του μαθητή.
3. Εκπόνηση ομαδικών και διερευνητικών εργασιών. Μέσα από την ομαδοσυνεργατική μέθοδο αναπτύσσεται το πνεύμα της ομαδικότητας και συνεργατικότητας, προωθείται η ανταλλαγή απόψεων και καλλιεργείται το φιλοπερίεργο πνεύμα των μαθητών.
4. Βιωματική συμμετοχή σε μαθητικούς δημοκρατικούς θεσμούς. Η ενεργός παρουσία σε όργανα όπως η Βουλή των Εφήβων και η αντίστοιχη του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου δίνει το βήμα στον εκκολαπτόμενο πολίτη να διατυπώσει ελεύθερα τις θέσεις του.
5. Διαμόρφωση υγιούς δημοκρατικής συνείδησης. Η αναβάθμιση του μαθήματος της πολιτικής παιδείας συμβάλλει στη διάπλαση δημοκρατικών προσωπικοτήτων που θα συμμετέχουν ώριμα και υπεύθυνα στις μαθητικές εκλογές και στο θεσμό των μαθητικών κοινοτήτων, αποκτώντας επίγνωση του δικαιώματος του «εκλέγειν και εκλέγεσθαι».

6. Ενημέρωση για θέματα κοινωνικού προβληματισμού. Η ευαισθητοποίηση γύρω από τα προβλήματα της κοινωνίας συντελεί στην ανάληψη πρωτοβουλίας για συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις, σχετικές με τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος ή την στήριξη μειονεκτούντων ομάδων.

7. Εκπαίδευση ίσων ευκαιριών. Η εξάλειψη των ανισοτήτων ως προς την πρόσβαση στον χώρο της εκπαίδευσης και η διασφάλιση των απαραίτητων συνθηκών για συμπερίληψη χωρίς διακρίσεις ενσαρκώνει την πεμπτούσια της δημοκρατίας.

Επίλογος

Εύλογα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το σχολείο ως βασικός φορέας κοινωνικοποίησης γαλουχεί τους νέους με δημοκρατικές αρχές και αξίες, με την έννοια της συλλογικότητας. Οφείλουμε, λοιπόν, στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, να συμμετέχουμε ενεργά στα κοινά. Ας μην ξεχνάμε τα λόγια του Περικλή, «άχρηστος είναι ο πολίτης που δε συμμετέχει στα κοινά», τα οποία έχουν αναμφισβήτητη αξία και στην εποχή μας. Επομένως, οι σύγχρονες δημοκρατίες βασίζονται στη δράση των ενεργών πολιτών που επαγρυπνούν για την τήρηση και το σεβασμό των δικαιωμάτων.

Υπογραφή

Επιμέλεια Καθηγητών Φροντιστηρίων Βακάλη